

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ**Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ****ΤΡΙΤΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:****ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ****ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)****Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια Β1, 7-8, Β3, 1-2***

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιάς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἕξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σώφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἦχθαί πως εὐθύς ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἢ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν.

A1. α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

1. Η επανάληψη όμοιων ενεργειών δεν διαμορφώνει τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα.
2. Η υιοθέτηση συνηθειών από μικρή ηλικία είναι μείζονος σημασίας.
3. Όποιος μένει μακριά από τις σωματικές ηδονές είναι χαρούμενος.
4. Ο Πλάτων επισημαίνει την αξία της παιδείας από μικρή ηλικία.
5. Οι φράσεις «αὐτῷ τούτῳ χαίρων» και «διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν» αναφέρονται στο ίδιο είδος της ηδονής.
6. «οἷ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἷ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως»: η σημασία του «οὕτως» στη δεύτερη περίπτωση είναι αντίθετη σε σχέση με την πρώτη.

Μονάδες 6

β. Να εντοπίσετε επιγραμματικά τα αντιθετικά ζεύγη των ἔξεων στο αρχαίο κείμενο.

Μονάδες 4

B1. «Οὕτω δὴ... ὀργάς»: ο Αριστοτέλης στο συγκεκριμένο απόσπασμα αποδίδει την κοινωνική και πολιτική διάσταση της αρετής. Να τεκμηριώσετε αυτή την άποψη.

Μονάδες 10

B2. Με τις λέξεις «ἐθίζεσθαι» και «ἤχθαι» ο Αριστοτέλης αναφέρεται στη μέθοδο της αγωγής αλλά ἔμμεσα και στους φορείς της. Να εξηγήσετε την παραπάνω διαπίστωση.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας καθεμία από τις προτάσεις της στήλης Α, συμπληρωμένη με την ορθή επιλογή από τη στήλη Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Η σωκρατική αμφισβήτηση υπήρξε	δημιουργική.
	πηγή άρνησης.
	αθεϊστική.
2. Ο Σωκράτης καταδικάστηκε επειδή	παραβίασε το ιερό βιβλίο.
	ειρωνεύτηκε τους δικαστές.
	θεωρήθηκε υπεύθυνος για την πολιτική συμπεριφορά των μαθητών του.
3. Το πρώτο θέμα συζήτησης μεταξύ Σωκράτη και Πρωταγόρα είναι	η φύση της αρετής.
	η διδασκαλία της αρετής.
	η απόκτηση της αρετής.
4. Στη δικαιοσύνη εμπεριέχονται	σοφία - ανδρεία – σωφροσύνη.
	ανδρεία - εντιμότητα – σοφία.
	σωφροσύνη - ευθύτητα – επιτηδειότητα.
5. Ο Αριστοτέλης πρόβαλε τον όρο	ευτυχία.
	ευβουλία.
	ευδαιμονία.

Μονάδες 10

- B4. α.** Για καθεμιά από τις λέξεις «συναλλάγμασι» και «Σημείον», να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο. (μονάδες 4)
- β.** Για την καθεμία από τις λέξεις «έθιζεσθαι», «έστιν» και «ήχθαι» να γράψετε από ένα ουσιαστικό και ένα επίθετο της νεοελληνικής. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

B5.**ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Πλάτων, Πρωταγόρας 324D-326E (απόσπασμα)**

«Στην πραγματικότητα, αρχίζουν από την παιδική ηλικία να διδάσκουν και να νουθετούν, συνεχίζοντας για όλη τη ζωή. Αμέσως μόλις αρχίσει να καταλαβαίνει ένα παιδί τι του λένε, και η παραμάνα του και η μητέρα του και ο παιδαγωγός του και ο ίδιος ο πατέρας του αγωνίζονται γι' αυτό το πράγμα, για το πώς δηλαδή θα βελτιωθεί το αγόρι, διδάσκοντάς το για κάθε του πράξη και για κάθε του λόγο και εξηγώντας του ότι αυτό είναι δίκαιο και το άλλο άδικο, και ότι αυτό είναι καλό και το άλλο αισχρό, και αυτό όσιο και εκείνο ανόσιο, και ότι αυτά πρέπει να τα κάνεις και αυτά να μην τα κάνεις. Κι όταν ακούει με τη θέλησή του, πάει καλά. Εάν όμως δεν υπακούει, τότε, με τις απειλές και τα χτυπήματα το «ισιώνουν», σαν ένα δέντρο που λυγίζει και γέρνει. Κι ύστερα, όταν το στέλνουν στους δασκάλους, δίνουν εντολή να επιμεληθεί ο δάσκαλος περισσότερο την εύκοσμία των παιδιών, παρά τα γράμματα και τη μουσική. Και οι δάσκαλοι άλλωστε γι' αυτό φροντίζουν κυρίως.»

Αφού μελετήσετε το μεταφρασμένο απόσπασμα από τον *Πρωταγόρα* του Πλάτωνα και το απόσπασμα από το πρωτότυπο που σας δόθηκε «Περὶ ἡδονᾶς... αὕτη ἐστίν», να παρουσιάσετε την κυριότερη ομοιότητά τους.

Μονάδες 10**Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Πλάτων, Απολογία Σωκράτους XVIII, C-E,**

(LIPSIAE: IN AEDIBUS B.G. TEUBNERI MCMXV)

Στο κείμενο που ακολουθεί ο Πλάτων εμφανίζει τον Σωκράτη να αντικρούει το κατηγορητήριο εναντίον του, ζητώντας μια δίκαιη δίκη.

Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψοιεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναίτο· οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. ἀποκτείνειε μέντ' ἂν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τις που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἅ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτιννύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὥς τις ἂν οἶοίτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ τι ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «εὖ γὰρ ἴστε. . . ἢ ἀτιμώσειεν».

Μονάδες 10

Γ2. Με βάση το αδίδακτο κείμενο, να παρουσιάσετε δύο βασικά επιχειρήματα με τα οποία ο Σωκράτης υπερασπίζεται τον εαυτό του στο δικαστήριο.

Μονάδες 10

Γ3. α. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις στον άλλον αριθμό:

ἄττα, ἀμείνονι, μεγάλα, ἑμαυτοῦ, δόσιν. (μονάδες 5)

β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

ἀποκτείνητε : γ' ενικό πρόσωπο προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή

βλάψετε : γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή

ἐξελάσειεν : β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

οἶομαι : γ' ενικό πρόσωπο παρατατικού

καταψηφισάμενοι : α' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα
στην ίδια φωνή (μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις/φράσεις:

ὄντα, ἢ ὑμᾶς αὐτούς, ὑπὸ χείρονος, βλάπτεσθαι
(μονάδες 5)

β. «εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἶον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς.»
Να γράψετε (μονάδα 1) και να χαρακτηρίσετε τον υποθετικό λόγο του αποσπάσματος (μονάδες 2). Να τον μετατρέψετε σε υποθετικό λόγο που να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1.** Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17:00.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΤΕΛΟΣ 6ΗΣ ΑΠΟ 6 ΣΕΛΙΔΕΣ